

EKOLOGICKÉ ÚSPĚCHY A PROPADÁKY SOBOTKOVY VLÁDY ZA ROK 2015

JAK MOC BYLA VLÁDA „ZELENÁ“ V ROCE 2015?

Hodnocení ekologické politiky vlády provádí Zelený kruh ve spolupráci s experty z členských organizací v pravidelných intervalech již mnoho let.

Odborníci Zeleného kruhu seskupil jednotlivé kroky vlády do tematických oblastí z problematiky ochrany přírody a životního prostředí a popsal, jak se události v každé z nich vyvíjely v průběhu roku 2015.

Zpráva se opírá o jednotlivá vládní rozhodnutí a ke každému je kromě jeho charakteristiky připojeno ještě přehledné označení. Zelená barva znamená krok pozitivním směrem, který přispěl ke zlepšení prostředí pro život Čechů a Češek. Červená značí opak. Žlutá popisuje stav, kdy vláda řešení problému odkládá nebo její rozhodnutí přináší pozitivní i negativní dopady.

OCHRANA PŘÍRODY

Vláda v ochraně přírody přešlapuje na místě. Zatímco si na jedné straně uvědomuje nutnost bránit vzácnou přírodu a vyhlásila nové chráněné území, na druhou stranu návrh novely zákona o ochraně přírody a krajiny nezaručuje rozšíření území pro divočinu v našich národních parcích. Ministr životního prostředí navíc otevřeně slibuje omezení stávající rozlohy národního parku Šumava ponechané divoké přírodě.

Nová CHKO Brdy

Na místě bývalého vojenského újezdu vláda uzákonila novou chráněnou krajinnou oblast Brdy. Stalo se tak podle návrhu Agentury ochrany přírody a krajiny podporovaného Středočeským i Plzeňským krajem a fungovat začne od 1. ledna 2016 na území rušeného vojenského újezdu a několika stávajících brdských přírodních parků. Předmětem ochrany na ploše o rozloze 330 km² bude přírodní bohatství s cennými lesními porosty, loukami, mokřady, vřesovišti a desítkami potoků.

Zpochybněná pravidla pro Šumavu

Nový ředitel Správy Národního parku Šumava ukončil soustavné porušování zákonů svými předchůdci a ve svěřené instituci obnovil pořádek. Vládní návrh novely zákona o ochraně přírody ustavuje společná pravidla pro fungování národních parků a dává naději na ukončení sporů zejména o podobu Národního parku Šumava. Umožní totiž větší zpřístupnění chráněné přírody veřejnosti nikoliv developerům. V nejcennějších přírodních zónách byl doposud vstup mimo značené cesty plošně zakázán. Po schválení novely bude vstup turistů nově regulován vymezením klidových území chránících pouze taková místa, která jsou citlivá na nadměrný pohyb osob a zvýšený ruch. Novela lépe chrání volnou krajinu před nevhodnou výstavbou a zakazuje zcizování pozemků v majetku státu mimo zastavěná a zastavitelná území obcí. To, zda skutečně zůstane výstavba v parcích v přijatelných mezích, bude ale záviset především na obcích a na tom, jak citlivě vymeží své území pro stavební rozvoj.

Posláním našich národních parků má být ochrana nerušeného průběhu přírodních dějů na převažující rozloze jejich území. To odpovídá legislativě i praxi evropských národních parků. Návrh však neříká, kdy bude toto území pro divočinu v národních parcích skutečně vyčleněno. V návrhu schází konkrétní lhůty, které známe například z německých národních parků.

Ministr Brabec navíc uprostřed projednávání novely prohlásil, že při vymezení bezzásahové zóny Národního parku Šumava čili plochy skutečně ponechané přírodě, nesmějí odborníci dojít k větší rozloze, než kterou prosazoval exministr Tomáš Chalupa z ODS¹. Podle návrhu zákona by se pak tato rozloha nesměla změnit následujících patnáct let.

Novela obsahuje i další problematiska ustanovení, která umožňují zbytečné škodlivé zásahy i v nejcennějších územích, právní nejistotu a nechtěné spory na území národních parků. Projednávání v parlamentu ovšem dává příležitost k tomu, aby byly chyby v novele opraveny.

¹ <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/ministr-brabec-rezignoval-na-lepsi-ochranu-sumavske-divociny-reakce-hnuti-duha>

Protahované projednávání doplnění území NATURA 2000 podle odborných kritérií

● EU od Česka už přes deset let vyžaduje, aby v souladu s odbornými podklady doplnilo chybějící počet území chráněných kvůli vzácným živočichům a rostlinám. Doplnění národního seznamu soustavy evropsky významných lokalit NATURA 2000 bylo připraveno, ale vláda o něm od července pouze diskutuje. Pokud jej neschválí do konce roku 2015, hrozí Česku soud za porušení Smlouvy EU a pozastavení čerpání dotací z evropských fondů².

² <http://www.tretiruka.cz/news/mf-kunka-sedi-na-dotacich/>

ZEMĚDĚLSTVÍ, LESNICTVÍ, KRAJINA

Ačkoliv vláda slibovala, že bude nové stavby přednostně směřovat na již zdevastované plochy či území s nekvalitní půdou a lépe chránit půdu a rozvíjet šetrné zemědělství a lesnictví, nakonec postupovala zcela opačně. Prosadila rozsáhlé výjimky z poplatků za zábor kvalitní půdy, svými kroky podpořila stagnaci ekologického zemědělství, ani nijak nepokročila v přípravě opatření pro ozdravení našich lesů.

Oslabení ochrany půdy před zástavbou

Novela zákona o ochraně zemědělského půdního fondu usnadnila využití přírodě blízkých metod obnovy území po těžbě nerostných surovin, a to zejména v těžebních prostorech se starými rekultivačními plány. Ta je levnou a k přírodě šetrnou alternativou dosud převažujících rekultivací. Namísto nákladných terénních úprav či drahého umělého zalesňování nekvalitní půdy je na řadě vytěžených území vhodnější a efektivnější ponechat prostor přírodě. Staré lomy a vytěžené pískovny jsou postupně přirozeně zarůstány vzácnými rostlinami a osídlovány živočichy, které v okolní intenzivně využívané krajině nenacházejí prostor k životu.

Stejná novela však oslabilu ochranu půdy před ničením. Vláda ve svém Programovém prohlášení tvrdila, že „posílí ochranu kvalitní orné půdy a půdního fondu.“ Nová pravidla sice posilují ochranu před erozí, ale zároveň usnadňují výstavbu nových hal, skladů či silnic na úkor kvalitní zemědělské půdy. Poplatky za zábor půdy se nově neplatí při stavbě státních silnic a železnic, snižují se u průmyslových hal a skladů v územních plánech obcí a krajů. Nadále tak budeme každým týdnem ztrácet nejcennější ornou půdu o rozloze několika fotbalových hřišť.

Špatné zdraví našich lesů

Nepřirozené smrkové monokultury tvoří více než polovinu lesních porostů. Není třeba připomínat, že jako horský a podhorský druh v nižších polohách špatně chrání půdu před erozí, nedostatečně zadržuje vodu v krajině a je velmi náchylný k větrným kalamitám a napadení kůrovcem.

Kvůli nešetrné těžbě tzv. naholo v lesích chybí dostatek starého a mrtvého dřeva. Nedostatečná regulace přemnožená tzv. vysoké zvěře brání přirozené obnově lesních porostů. Aktuální novela zákona o myslivosti přitom s výrazným zlepšením regulace zvěře zatím nepočítá.

Vláda i přesto stále váhá s přijetím nového lesního zákona, zpožďuje se také reforma mysliveckého zákona. Změna těchto zákonů má přitom zajistit zdravější lesy s přirozenější druhovou skladbou, které odolají nepříznivým podmínkám i klimatické změně.

Stagnace ekologického zemědělství

Ministerstvo zemědělství zcela zapomnělo na rozšiřování ploch ekologického zemědělství a zastavilo tak další růst šetrného způsobu hospodaření s půdou, zvířaty a krajinou. Nepřející přístup k ekologickému zemědělství potvrzuje také Program rozvoje venkova. Zvyšuje byrokracii, ekologickým zemědělcům uzavírá přístup k programu na podporu chovu za podmínek welfare zvířat, snižuje a nepřiměřeně zpříšňuje podmínky podpor.

Stagnaci dokazují plány ministerstva, podle nichž budeme v roce 2020 k ekologickému zemědělství využívat stejné plochy, s jakými se původně počítalo už pro letošní rok³.

³ <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/vlada-odsouhlasila-plan-rozvoje-ekologickeho-zemedelstvi-do-2020>

ENERGETIKA A TĚŽBA SUROVIN

Ministerstvo životního prostředí pokračuje v úspěšném programu na podporu zateplování domů, podporuje také instalaci solárních panelů na jejich střechy. Vládní novela zákona omezila zbytečnou byrokracii při povolování střešních solárních elektráren a bioplynek. Pozitivní náznaky modernizace energetiky ovšem vzápětí zpochybnila částečným (a z hlediska energetických potřeb zbytečným) prolomením ekologických limitů těžby hnědého uhlí a schválením finančně nezajištěné strategie stavby prodělečných jaderných reaktorů a otevření uranového dolu.

Jistota dotací na úspory energie v domácnostech

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo pokračování známého programu Nová zelená úsporám, žádosti o poskytnutí dotace budou nepřetržitě přijímány až do roku 2021. Občanům to dává jistotu a možnost plánovat zateplení jejich domů, aniž by hrozilo, že nestihnou podat žádost včas nebo že na ně nezbydou peníze. Během šesti let má být rozděleno až 27 miliard korun. Dotační program nově počítá také s podporou malých solárních elektráren na střechách.

Čistá domácí elektřina dostane šanci

Vláda prosadila novelu zákona o podporovaných zdrojích energie, která usnadňuje provoz solárních elektráren na střechách rodinných domů či stavbu bioplynek. Tzv. mikrozdroje bude možné provozovat bez licence i jako připojené k elektrizační soustavě, a tedy dodávající určité množství energie do soustavy. Pomůže to využívání čistých domácích zdrojů energie a uspoří peníze mnoha domácnostem. Zásadním nedostatkem zákona ovšem zůstává povinnost odvádět daň za elektřinu, kterou si domácnost sama vyrobí a spotřebuje.

Jednoznačně pozitivní přínos má také zařazení investiční podpory malých fotovoltaických elektráren pro domácnosti do programu Nová zelená úsporám.

Dlouhodobému pozitivnímu efektu na životní prostředí i domácí rozpočty ale mohou ještě prakticky zabránit technické vyhlášky z pera Ministerstva průmyslu a obchodu a Energetického regulačního úřadu. V tuto chvíli o finální podobě probíhají jednání a je otázkou, jak nakonec využívání solární energie ovlivní⁴.

Prolomení limitů těžby uhlí

Vláda částečně prolomila limity těžby hnědého uhlí na lomu Bílina. Těžební stroje se k obytné zástavbě přiblíží maximálně na 500 metrů, limity na dole ČSA ponechala vláda v platnosti a odmítla tak bourat Horní Jiřetín a Černice i přiblížení rypadel na 350 metrů od Litvínova. Přestože nedojde k bourání okolních obcí, krajina, životní prostředí a zdraví lidí bude na severu Čech zbytečně poškozováno více a déle. Prolomení limitů je krok, který si nedovolila žádná z porevolučních vlád.

Vláda dala přednost ekonomickým zájmům jedné společnosti (Důl Bílina vlastní společnost Severočeské doly a.s., tu zase ČEZ, a.s.), ačkoliv podle Státní energetické koncepce a studií ministerstva průmyslu nebude nově zpřístupněné uhlí z Bíliny nezbytné. Ministři při svém rozhodnutí ignorovali výsledky odborných studií i doporučení vlastních poradních orgánů – Výboru pro udržitelnou energetiku, Výboru pro socioekonomický

⁴ <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/ministr-brabec-rozsiril-novou-zelenou-usporam-i-na-stresni-fotovoltaiku>

rozvoj, Výboru pro udržitelné municipality či Výboru pro krajinu, vodu a biodiverzitu při Radě vlády pro udržitelný rozvoj. Vláda odmítla také plnit platné vládní usnesení a odepsat zásoby uhlí za limity⁵.

Zničení další krajiny není jediným důsledkem těžby, která s sebou přinese další zvýšenou prašnost a hluk. Zplodiny ze spáleného uhlí v tepelných elektrárnách způsobí negativní následky na zdraví obyvatel z přilehlých obcí. Podle vědeckých výpočtů každým rokem přibude kvůli spálení nově zpřístupněného uhlí 1000 dětí, které postihnou astmatické záchvaty z důvodu znečištěného ovzduší⁶.

Uran namísto moderní energetiky

 Vláda schválila Národní akční plán pro rozvoj jaderné energetiky v ČR a zahájila tím přípravu výstavby nových reaktorů v Temelíně a Dukovanech a nového uranového dolu u Brzkova. Neví přitom, kde na prodělečné projekty vezme peníze. Zásadní rozhodnutí o výši nezbytných garancí pro investora, které by museli uhradit spotřebitelé elektřiny nebo daňoví poplatníci, bylo odsunuto až na rok 2025. Do té doby ovšem vláda chce za přípravu jaderných staveb utratit až 32 miliard korun⁷.

Sobotkův kabinet rozhodl o přistoupení ČR jako vedlejšího účastníka k žalobám, které vůči Evropské komisi vede Rakousko a společnost Greenpeace Energy. Vláda chce aktivně hájit možnost udělit investorovi jaderných elektráren masivní veřejnou podporu, protože ani v ČR „takový krok není do budoucna vyloučen“. Obdobná podpora, jakou získá projekt ve Velké Británii, by se podle odborných propočtů pohybovala od jednoho⁸ do tří⁹ bilionů korun.

Hledání hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva navzdory lidem

 Ministr životního prostředí zamítl rozklady desítek obcí a spolků vůči rozhodnutím, kterými byla povolena průzkumná území pro vyhledávání úložiště na sedmi místech v České republice. Správa úložišť radioaktivních odpadů tak navzdory dřívějším slibům o dobrovolném rozhodnutí obcí může začít s geologickými pracemi proti jejich vůli. Rozhodnutí ministra je napadeno žalobami obcí a spolků na všech sedmi místech, protože při něm (mimo jiné) nebyl dle nich dobře posouzen veřejný zájem obyvatel ohrožených regionů.

V České republice doposud neproběhla žádná debata, jak naložit s vyhořelým jaderným palivem, které zatíží mnoho budoucích generací a neexistuje tak ani potřebná společenská shoda na takovém řešení. Trvajícím zaměřením Ministerstva průmyslu a obchodu a Správy úložišť radioaktivních odpadů na jedinou variantu – nalezení finální lokality pro hlubinné úložiště na území České republiky do roku 2025, vede k vážnému a letitému sporu mezi státem a obyvateli i samosprávami desítek obcí, jejichž názor není respektován a dané sliby jsou opakovaně porušovány. Požadavky na přerušování procesu, dokud nebudou nastavena jasná pravidla a upraveny zákony, jsou stále ignorovány.

Pomalý postup v úsporách energie z evropských fondů

 Opatření na podporu úspor v průmyslu, veřejných budovách a bytových domech, která mají pomoci občanům i podnikům šetřit energii, nabírají zpoždění. Rozjezd operačních programů, které je mají

⁵ <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/energeticky-vladni-vybor-doporucil-uhli-pod-obcemi-odepsat>

⁶ <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/vlada-po-24-letech-castecne-prolomila-limity-tezby-uhli>

⁷ http://www.calla.cz/index.php?path=hl_stranka/tiskovky/2015&php=tz150602.php

⁸ <http://www.candole.com/files/Temel%C3%ADnomika%202.pdf>

⁹ <http://hnutiduha.cz/publikace/analyza-vetrne-energetiky>

financovat, je pomalý a nekoordinovaný. Nabíráme tak skluz při plnění cílů úspor energie, ke kterým jsme se zavázali.

KLIMA

Vláda slíbila prosadit tzv. antifosilní zákon jako klíčový nástroj k ochraně klimatu a snížení závislosti na fosilních zdrojích. Zpoždění a odklady projednání vedou k nedostatku času na přípravu a schválení zákona. Vláda zaostala také v koncepční práci. Její adaptační strategie na změnu klimatu pojmenovává správná řešení, ale je příliš obecná a strategie snižování emisí zatím zcela chybí.

Antifosilní zákon v časové tísní

● Vláda se v programovém prohlášení zavázala připravit zákon o snižování závislosti na fosilních palivech, který stanoví závazné tempo omezování spotřeby ropy, uhlí a zemního plynu. Ale dosud neschválila ani věcný záměr, který připravilo Ministerstvo životního prostředí. Na přípravu a projednání paragrafového znění zákona tak zbývá minimum času a bude potřeba další přípravy zrychlit.

Strategie k adaptaci bez konkrétních opatření

● Vláda schválila Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR¹⁰. Tímto splnila podmínku pro financování adaptačních opatření z evropských fondů. Strategie dobře analyzuje neutěšený stav. Podle ní má nejvážnější dopady přinést očekávané sucho, proto by opatření měla směřovat zejména do oblastí lesnictví a zemědělství. Vládní dokument obsahuje pouze obecný výčet opatření již uložených jinými strategickými dokumenty a platnou legislativou. Teprve na konci příštího roku má vláda schválit akční plán s konkrétními adaptačními opatřeními, úkoly pro resorty a vyčíslením finančních nároků.

Nedostatečné řešení příčin klimatických změn

● Česká vláda podpořila celosvětovou dohodu o snižování emisí skleníkových plynů v Paříži, jejímž klíčovým cílem je udržet nárůst globálního oteplování pod 2 °C. Pro splnění cíle je nutné, aby rozvinuté země do roku 2050 snížily emise o 85 - 90 % oproti roku 1990.

Vláda ale ve Státní energetické koncepci plánuje snížit emise skleníkových plynů pouze o cca 60 % do roku 2040. Tímto tempem by potřebné míry snížení v roce 2050 nedosáhla. Tempo využití obnovitelných zdrojů energie má podle vlády dokonce klesat. Mezi roky 2025 - 2030 má být jeho nárůst menší než mezi lety 2010 - 2015. V dalších dekádách vláda počítá s téměř konstantní spotřebou energie, závazné tempo zvyšování energetické efektivity by přitom bylo výhodné i pro českou ekonomiku. Částečné prolomení limitů těžby uhlí navíc vysílá špatný signál nejen české energetice.

Vláda stále nedokázala dokončit řadu let připravovanou politiku ochrany klimatu.

¹⁰ http://www.mzp.cz/cz/news_151026_Adaptacni_strategie

OVZDUŠÍ

Stav ovzduší v nejvíce postižených regionech se nelepší. Vláda dotuje výměnu domácích kotlů za modernější, které vypouštějí méně škodlivin. Výsledkem podpory uhelných kotlů je prohlubování závislosti domácností na špinavém palivu, jehož cena do budoucna poroste. Vláda stále selhává při mezinárodních jednáních týkajících se ochrany ovzduší i při zavádění domácích legislativních a koncepčních opatření.

Dotace na kotle

● Vláda rozdává z fondů EU dotace na výměnu domácích kotlů za modernější ve výši skoro 10 mld. Kč. Sníží tím znečištění ovzduší, ale podpoří další spalování uhlí. Důvodem jsou údajně sociální ohledy, aniž je brán v potaz budoucí růst ceny uhlí nebo fakt, že levnějším palivem je kusové dřevo.

Chybí legislativní opatření k omezení smogu

● Celá čtvrtina obyvatel dýchá vzduch s nadlimitní koncentrací prachu, téměř 6 tisíc lidí ročně následkem toho zemře. Více než 50 % z nás je vystaveno nepřípustně vysokým koncentracím rakovinotvorných látek v ovzduší.

Řešení situace by měly přinést programy zlepšování kvality ovzduší. Ty jsou připravovány se zpožděním a neobsahují dostatek konkrétních a jasně termínovaných úkolů, které by umožnily dosáhnout potřebného zlepšení a splnění zákonných imisních limitů¹¹.

Dále především chybí legislativní opatření k omezení smogu: účinná kontrola lokálních topenišť, návrat k přísnější smogové regulaci, zvýšení plateb za vypouštěné emise či pravomoc obcí zakázat vyhláškou spalování hnědého uhlí. Výrazně by pomohlo také zavedení účinné kontroly a sankcí za nefunkční filtr pevných částic u naftových motorů¹².

Vládní politika ve vleku průmyslových lobbistů

● Tříčlenná vládní delegace se zúčastnila jednání o nových evropských emisních limitech pro velké průmyslové podniky ve španělské Seville. Delegaci tvořila úřednice z ministerstva průmyslu a dva zástupci ČEZ, kteří prosazovali pouze vlastní zájmy a požadovali měkčí emisní limity (konkrétně rtuti a oxidu siřičitého), než které nyní platí v Číně.

¹¹ <http://www.zelenykruh.cz/bily-slider-na-hp/nejvice-znecisteny-vzduch-v-evrope-dychaji-na-ostravsku-castecne-pomohou-prisnejsi-kontroly-domacich-kotlu>

¹² <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/do-bazaru-miri-stale-vic-aut-s-odstranonym-filtrem-pevnych-castic>

ODPADY

Zrušení vysokého recyklačního cíle vládní politiky, které je v zásadním rozporu s jejími sliby, se začíná promítat také do politik jednotlivých krajů. Navíc přichází v době, kdy Evropská unie navrhuje mnohem ambicióznější recyklační cíle pro členské země. Slibovaná odpadová legislativa se stále odkládá.

Omezení recyklace

 Vláda snížila recyklační cíle pro všechny domácí odpady z 50 na 35 %. Správně prosadila zákaz skládkování spalitelného odpadu, ale zároveň nezakázala zbytečné spalování recyklovatelného odpadu. Nenávratně tak budeme ztrácet mnoho cenných surovin – jen místo na skládce skončí ve spalovně. Vláda tak postupuje v rozporu s vlastním programovým prohlášením, kde slíbila zlepšit recyklaci na úroveň vyspělých zemí (tedy z 33 nad 60 %).

Politika vlády je také v rozporu s cíli návrhu nové odpadové směrnice¹³. Ministerstvo životního prostředí navíc podporuje krajské plány odpadového hospodářství, které omezují recyklaci a směřují naopak k výstavbě nových spaloven¹⁴. Podpora spalování namísto recyklace povede k plýtvání surovinami. Domácnosti, obce, města a kraje zaplatí zbytečně za odpad desítky miliard korun navíc. Vláda chystá novelu zákona o odpadech, která by mohla situaci částečně změnit. Ekologické organizace navrhují, aby obsahovala účinné ekonomické nástroje motivující obce a domácnosti k třídění – například recyklační slevu pro obce s nízkou produkcí smíšeného odpadu.

¹³ <http://www.zelenykruh.cz/bily-slider-na-hp/mira-recyklace-v-ceske-republice-je-stale-pod-urovni-vyspelych-statu-zvysit-ji-pomuze-nova-odpadova-smernice-evropske-komise>

¹⁴ <http://www.hnutiduha.cz/aktualne/plany-ministra-r-brabce-domacnosti-obce-mesta-kraje-zaplaci-zbytecne-za-odpad-desitky>

DOPRAVA

Vláda se nápravou negativních důsledků dopravy zabývá minimálně. Naplánovala sice rozvoj využití zemního plynu a elektřiny v dopravě, ostatní druhy bezemisní dopravy ovšem opomíjí. Nepočítá s omezením kamionové dopravy a vyhýbá se i účinnému řešení nebezpečného projíždění kamionů skrz malé obce. Lidské zdraví nadále poškozuje nadměrný hluk pocházející převážně z dopravy.

Děravý plán čisté mobility

● Vlášda schválila plán opatření na podporu automobilů poháněných elektřinou (získávanou u nás převážně z fosilních zdrojů) a zemním plynem¹⁵.

Národní akční plán čisté mobility se však soustředí výhradně na automobilovou dopravu. Zcela přitom postrádá komplexní a konkrétní opatření na podporu dalších druhů bezemisní dopravy, např. cyklistiky.

Kamiony v obcích

● Vlášda sice prosadila výjimku z mýtného pro úseky dálnic sloužící jako obchvaty. Nemá však v plánu rozšířit mýtný systém a zamezit tak objíždění mýtných úseků a zatížení obcí těžkou nákladní dopravou¹⁶.

Snížení ochrany zdraví před hlukem

● Zdraví tisíců lidí u nás – zejména v okolí silnic – poškozuje nadměrný hluk z dopravy. Vlášda nepřišla s opatřeními, která by zajistila alespoň dodržování platných zákonných limitů. Ministerstva dopravy a zdravotnictví naopak prosazovala, aby provozovatelé silnic mohli získat trvalou výjimku z povinnosti dodržovat limity hluku v okolí obytných budov. K poškození zdraví nadlimitním hlukem by tak stačilo pouhé otevření okna či procházka se psem. Takový návrh parlamentem neprošel. K omezení ochrany před hlukem přesto došlo - např. hudební produkce ve venkovním prostoru ze zákona přestala být hlukem.

¹⁵ <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/vlada-schvalila-podporu-rozsirovani-elektromobilu-a-aut-na-cng>

¹⁶ <http://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/mytne-nezmenime-prinejmensim-do-roku-2019-shodla-se-koalice/r~1c8525f4459011e594170025900fea04/>

ÚČAST VEŘEJNOSTI NA ROZHODOVÁNÍ

Vláda učinila vstřícné gesto vůči průmyslovým svazům vláda a prosadila omezující podmínky pro účast veřejnosti na rozhodování. A především Ministerstvo pro místní rozvoj společně s Ministerstvem životního prostředí navrhuje zrušit povinné veřejné projednání posouzení vlivů chemiček, spaloven či hypermarketů na životní prostředí.

Posouzení projektů závazné, omezení pro veřejnost

● Vláda prosadila, že hodnocení vlivu velkých projektů (spaloven, chemiček, apod.) na životní prostředí bude závazné. Prosadila také možnost vznášet věcné výhrady nikoliv jen o formalitách. Na druhé straně zavedla omezující podmínky pro účast občanských spolků při rozhodování a dále ignoruje práva dotčených jednotlivců. Podpořila také rozšíření výjimek z posuzování vlivů velkých projektů na životní prostředí. Mírně vylepšila podmínky, za kterých soudy udělují tzv. odkladný účinek žalovanému rozhodnutí. Přesto v praxi dále hrozí, že dříve než soud prokáže úřadům porušení zákona, bude například park vykácen a nevratně nahrazen betonem.

Méně veřejné kontroly a více černých staveb

● Návrh novely stavebního zákona předložený Ministerstvem pro místní rozvoj ruší povinné veřejné projednávání jak v rámci procesu EIA, tak i při povolování stavby. Veřejnost má být vyřazena i z rozhodování o kácení dřevin kvůli velkým stavbám¹⁷. Původní správný záměr – zjednodušit a zrychlit rozhodování o stavbách se přitom vládě naplnit nepodařilo. Výhrady ekologických organizací sdílí také ochránce práv či Legislativní rada vlády¹⁸.

¹⁷ <http://www.zelenykruh.cz/bily-slider-na-hp/novela-stavebniho-zakona-omezi-prava-obcanu-vyjadrit-se-ke-stavbam-v-jejich-okoli>

¹⁸ <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2015/stavebni-zakon-se-opet-meni-a-neni-jiste-zda-k-lepsimu/>

OSTATNÍ

Vláda obnovila vstřícnou komunikaci s odbornou veřejností a přizvala její zástupce k debatě o řadě témat, která se týkají přírody a životního prostředí. Ministerstvo životního prostředí funguje jako standardní úřad státní správy. Obavy však vyvolalo jmenování nového ředitele České inspekce životního prostředí a následné personální změny v této významné instituci.

Otevřenější komunikace s odbornou veřejností

● Nové vedení Ministerstva životního prostředí není tak silně provázáno s jednou stranou jako to předchozí. Rada vlády pro udržitelný rozvoj a její výbory se snaží vést koncepční debatu s odbornou veřejností.

Personální kroky inspekce životního prostředí doprovází kontroverze

● Po nástupu nového ředitele České inspekce životního prostředí muselo z oblastních inspektorátů odejít pět z deseti ředitelů, další propouštění zkušených expertů postihlo ředitelství inspekce. Ekologické organizace se proto obrátily na ministra životního prostředí Brabce s obavami o snížení akceschopnosti inspekce zejména při kontrolách dodržování zákona ze strany velkých průmyslových podniků¹⁹. Nový ředitel byl navíc jmenován v rozporu s platným právem, po necelém roce tak muselo proběhnout další výběrové řízení na jeho post. V důsledku této chyby o své místo přišel státní tajemník Ministerstva životního prostředí, který je za organizaci výběrového řízení věcně odpovědný.

¹⁹ <http://arnika.org/inspekce-zivotniho-prostredi-zaziva-vnitri-rozvrat-jsou-presvedceny-nevladky>

ŘADA VLÁDNÍCH ZÁVAZKŮ ZŮSTÁVÁ NENAPLNĚNA

Vláda zatím nedostala příslibu, který v oblasti ochrany přírody a životního prostředí vzbudila svým programovým prohlášením s řadou dobrých a konkrétních plánů.

Na jednu stranu dokázala obnovit běžné fungování Ministerstva životního prostředí, které má většinu uvedené problematiky na starosti. Vyhlásila novou chráněnou krajinnou oblast Brdy, díky níž budou zachovány cenné lesní porosty, louky, mokřady, vřesoviště a desítky potoků. Dále dotacemi podpořila energetické úspory domácností a usnadnila jim využívání čistých zdrojů energie.

Oproti původním slibům však bylo pozitivních řešení za uplynulý rok 2015 málo a byly zastíněny postupy, které zpochybňují směřování k zdravějšímu prostředí pro život a pestřejší přírodě.

Vládě se nepodařilo zamezit plýtvání přírodními surovinami, když snížila cíl pro recyklaci domácího odpadu.

Ačkoliv podle Státní energetické koncepce a studií ministerstva průmyslu nebude nově zpřístupněné uhlí ze severu Čech pro energetiku nezbytné, ministři částečně prolomili limity těžby hnědého uhlí na lomu Bílina. Přestože se místním lidem a ekologickým organizacím podařilo uhájit okolní obce před bouráním a nejhoršími dopady těžby, ovzduší a krajina budou poškozovány i nadále. Prach z těžby a zplodiny ze spáleného uhlí v tepelných elektrárnách se také podepší na zdraví obyvatel.

Příprava stavby nových jaderných bloků povede k přímým nákladům v desítkách miliard korun, daňovým poplatníkům navíc hrozí, že budou na prodělečné projekty doplácet v řádu desítek až stovek miliard korun. K negativním dopadům je nutno připočítat poškozování životního prostředí, bezpečnostní rizika a prohloubení závislosti na dovozu uranového paliva.

Vláda nedodržela ani své sliby ohledně ochrany půdy. Zajistila sice lepší ochranu před erozí, ale v rozporu se svými veřejnými závazky nedokáže bránit zástavbě kvalitní půdy. Stále také nedokázala prosadit nová pravidla pro národní parky, která by ukončila zbytečné spory a zajistila rozšiřování prostoru pro vzácnou divokou přírodu.

Hrozí také omezení prostoru pro účast veřejnosti při posuzování vlivů na životní prostředí u projektů skládek či chemiček.

Přístup vlády k ochraně životního prostředí v tomto roce přinesl mnohá zklamání. Některá přijatá či prosazovaná opatření budou dlouhodobě poškozovat zdraví lidí, krajinu i ekonomiku. Odstraňování následků se mnohonásobně prodraží. Na splnění závazků z programového prohlášení už přitom zbývají pouze dva roky.